

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ПЕТРА МОГИЛИ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«Бізнес у сфері послуг»

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля»

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Кваліфікація: Бакалавр підприємництва та торгівлі

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Голова вченої ради

Леонід КЛИМЕНКО

(протокол № 6 від «01» липня 2024 р.)

Освітня програма вводиться в дію з 01.09.2024 р.

Ректор

Леонід КЛИМЕНКО

(наказ № 6 ВР від «01» липень 2024 р.)

Миколаїв – 2024 р.

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-професійної програми

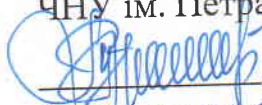
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	076 «Підприємництво та торгівля»
Освітня програма	«Бізнес у сфері послуг»

«ПОГОДЖЕНО»

Перший проректор
ЧНУ ім. Петра Могили

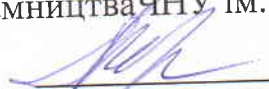
 Юрій КОТЛЯР
«01» липень 2024 р.

Декан факультету економічних наук
ЧНУ ім. Петра Могили

 Світлана БЕЛІНСЬКА
«01» липень 2024 р.

Керівник розробки:

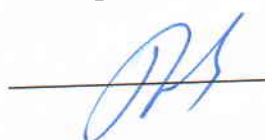
Т.в.о. завідувача кафедри економіки та
підприємництва ЧНУ ім. Петра Могили

 Людмила ЄВЧУК
«01» липень 2024 р.

РОЗРОБЛЕНО І ВНЕСЕНО

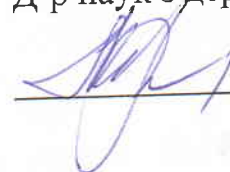
Керівник закладу-розробника

Ректор ЧНУ імені Петра Могили

 Леонід КЛИМЕНКО

Керівник робочої групи
(гарант освітньої програми)

Д-р наук з держ. упр., доцент

 Олександра СТОЯН

ПЕРЕДМОВА

1. РОЗРОБЛЕНО:

Робочою групою Чорноморського національного університету ім. Петра Могили у складі:

- Людмила ЄВЧУК – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та підприємництва, т.в.о. завідувача кафедри економіки та підприємництва;
- Людмила НАЗАРОВА - доктор економічних наук, професор;
- Юрій ВЕРЛАНОВ - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри економіки та підприємництва;
- Тетяна ФЕРТІКОВА – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва;
- Ірина ПРЯДКО – старший викладач кафедри економіки та підприємництва;
- Юлія ТАТЕНКО – керівник консалтингової компанії GoodStaff і Школи продажів у Миколаєві, підприємець, сертифікований бізнес-тренер і коуч; викладач кафедри економіки та підприємництва (за сумісництвом);
- Микола НАЗАРЕНКО – здобувач вищої освіти за ОП;
- Марія СТЕПАНОВА – здобувачка вищої освіти за ОП;
- Нікіта ФЕДЯНІН – здобувач вищої освіти за ОП;
- Альона ЗАВАДСЬКА – здобувачка вищої освіти за ОП.

2. ЗАТВЕРДЖЕНО:

Вченою радою Чорноморського національного університету ім. Петра Могили (Протокол № 6 від «01» липня 2024 р.)

3. ВВЕДЕНО В ДІЮ:

Наказом ректора Чорноморського національного університету ім. Петра Могили (№6 ВР від «01» липня 2024 р.)

1. Профіль освітньої програми зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»

1. Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Чорноморський національний університет імені Петра Могили, факультет економічних наук
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	076 Підприємництво та торгівля
Обмеження щодо форм навчання	Немає
Освітня кваліфікація	Бакалавр підприємництва та торгівлі
Кваліфікація в дипломі	Ступінь вищої освіти – Бакалавр Спеціальність – Підприємництво та торгівля Освітня програма – Бізнес у сфері послуг
Цикл/рівень	6 рівень Національної рамки кваліфікації України (НРК), 6 рівень Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя (EQF-LLL), FQ-EHEA – перший цикл
Передумови	Повна загальна середня освіта або ступінь молодшого бакалавра (ОКР молодшого спеціаліста)
Мови викладання	Українська, англійська
Термін дії освітньої програми	Програма впроваджена у 2020 році, діє до наступного перегляду та оновлення
Обсяг освітньої програми	- на базі повної загальної середньої освіти – 240 кредитів ЄКТС; - на базі ступеня «молодший бакалавр» (освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст») не менше, ніж 120 кредитів ЄКТС (за умови визнання та перезарахування до 120 кредитів ЄКТС в межах попередньої ОП).
Академічні права випускників	Можливість продовження навчання за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. Набуття кваліфікацій у системі післядипломної освіти
Інтернет адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://chmnu.edu.ua/training-information-base-economics/
2. Мета освітньої програми	
Підготовка висококваліфікованих бакалаврів підприємництва та торгівлі, які володіють сучасними різнобічними знаннями, навичками та вміннями, необхідними для організації та ведення бізнесу, в т.ч. у сфері послуг, та	

відповідають вимогам ринку праці у різних галузях економіки, бізнесу та суспільства Південного регіону України.

3.Характеристика освітньої програми

<p>Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація)</p>	<p>Галузь знань 07 Управління та адміністрування Спеціальність 076 Підприємництво та торгівля Освітня програма Бізнес у сфері послуг</p>
<p>Орієнтація освітньої програми</p>	<p>Освітньо-професійна програма підготовки бакалаврів.</p>
<p>Основний фокус освітньої програми</p>	<p><i>Освітньо-професійна програма:</i> <i>Бізнес у сфері послуг.</i> Під час вивчення теоретичних, методичних і практичних аспектів підприємництва та торгівлі акцент робиться на формуванні та розвитку професійних компетентностей, необхідних для започаткування та ведення бізнесу, в т.ч. у сфері послуг. Основний фокус освітньої програми спрямований на студентоцентроване навчання, де значна увага приділяється використанню зручних для студента форм і методів надання освітніх послуг, інтерактивності, мобільності та наставництва.</p>
<p>Опис предметної області</p>	<p>Цілі навчання: підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних вирішувати практичні проблеми та складні спеціалізовані задачі з підприємництва, в т.ч. у сфері послуг та торгівлі Об'єкти вивчення: діяльність з організації та функціонування підприємницьких, торговельних структур, а також суб'єктів сфери послуг, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів. Теоретичний зміст предметної області: теоретичні засади, методичні і прикладні аспекти підприємництва та торгівлі, особливості їхнього використання для заснування та ведення бізнесу, в т.ч. у сфері послуг. Методи, методики та технології: система методів, методик і технологій для вирішення практичних завдань щодо ефективного функціонування та розвитку підприємницьких, торговельних структур, а також ведення бізнесу, в т.ч. у сфері послуг. Інструменти та обладнання: інформаційно-</p>

	комунікаційні системи та технології, прилади та обладнання, необхідні для формування професійних компетентностей бакалавра підприємництва та торгівлі (комп'ютерна та проєкційна техніка, пакети прикладних програм, програмні продукти, бази даних тощо).
4. Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Працевлаштування на підприємствах будь-якої організаційно-правової форми, форми власності та сфери діяльності. Випускники можуть обіймати посади провідних фахівців підрозділів підприємств, в т.ч. сфери послуг, транспорту і торгівлі, бути підприємцями, започаткувати та розвивати власний бізнес.
Подальше навчання	Можливість продовжити навчання за програмами другого (магістерського) рівня вищої освіти. Набуття інших кваліфікацій та компетенцій в системі післядипломної освіти.
5. Перелік обов'язкових компетентностей випускника	
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької та торговельної діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	
Шифр	Зміст
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 2	Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях, в т.ч. бізнесу у сфері послуг
ЗК 3	Здатність спілкуватися державною мовою у сфері професійної діяльності.
ЗК 4	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
ЗК 5	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК 6	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 7	Здатність працювати в команді.
ЗК 8	Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
ЗК 9	Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 10	Здатність діяти відповідально та свідомо.
ЗК 11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 12	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Спеціальні (фахові) компетентності	
Шифр	Зміст
СК 1	Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької та торговельної діяльності.
СК 2	Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення та функціонування бізнесу, в т.ч. у сфері послуг, підприємницьких, торговельних структур.
СК 3	Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.
СК 4	Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких (зокрема, з числа бізнесу у сфері послуг), торговельних структур.
СК 5	Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг у сфері бізнесу, підприємницькій, торговельній діяльності.
СК 6	Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів, у сфері підприємницької та торговельної діяльності, а також бізнесі у сфері послуг.
СК 7	Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності бізнесу, в т.ч. у сфері послуг, підприємницьких, торговельних структур.
СК 8	Здатність застосовувати основи обліку та оподаткування у бізнесі, в т.ч. у сфері послуг, підприємницькій, торговельній діяльності.

СК 9	Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності бізнесу, в т. ч. у сфері послуг, підприємницьких, торговельних структур.
СК 10	Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності бізнесу, в т. ч. у сфері послуг, підприємництва, торгівлі з урахуванням ризиків.
СК 11	Здатність до прийняття рішень щодо організації та ведення бізнесу, в т. ч. у сфері послуг, підприємництва та торгівлі в умовах ризику та невизначеності.
СК12	Здатність до аналізу, планування та управління грошовими потоками та фінансово-економічними результатами бізнесу, в т. ч. у сфері послуг, підприємницьких, торговельних структур.
СК13	Здатність застосовувати сучасні інформаційні, комунікаційні та інтелектуальні технології в управлінні діяльністю суб'єктів підприємництва, в т. ч. у сфері послуг, торговельних структур.

6. Програмні результати навчання

Шифр	Зміст
ПРН 1	Використовувати базові знання з підприємництва, та торгівлі й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.
ПРН 2	Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій у бізнесі, в т. ч. у сфері послуг, підприємницькій, торговельній діяльності.
ПРН 3	Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.
ПРН 4	Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва та торгівлі.
ПРН 5	Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва та торгівлі.
ПРН 6	Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.
ПРН 7	Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.
ПРН 8	Застосовувати одержані знання й уміння для

	ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища, охорони праці і здійснення безпечної діяльності підприємницьких та торговельних структур.
ПРН 9	Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.
ПРН 10	Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.
ПРН 11	Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва та торгівлі і для подальшого використання на практиці, зокрема у бізнесі, в т. ч. у сфері послуг.
ПРН 12	Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування бізнесу, в т. ч. у сфері послуг, підприємницьких, торговельних структур.
ПРН 13	Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких та торговельних структур.
ПРН 14	Вміти застосовувати інноваційні підходи у бізнесі, в т. ч. у сфері послуг, підприємницькій та торговельній діяльності.
ПРН 15	Оцінювати характеристики товарів і послуг у сфері бізнесу, підприємницькій, торговельній діяльності за допомогою сучасних методів.
ПРН 16	Знати основи нормативно-правового забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних структур, а також бізнесу, в т. ч. у сфері послуг, і застосовувати їх на практиці.
ПРН 17	Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності бізнесу, в т. ч. у сфері послуг, підприємницьких, торговельних структур, розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх і внутрішніх впливів.
ПРН 18	Знати основи обліку та оподаткування у бізнесі, в т. ч. у сфері послуг, у підприємницькій та торговельній діяльності.
ПРН 19	Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності бізнесу, в т. ч. у сфері послуг, підприємницьких, торговельних структур з

	урахуванням ринкової кон'юнктури та чинних правових норм.
ПРН 20	Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності бізнесу, в т. ч. у сфері послуг, підприємницьких, торговельних структур з урахуванням ризиків.
ПРН 21	Демонструвати здатність до прийняття рішень щодо організації та веденні бізнесу, в т. ч. у сфері послуг, підприємництва та торгівлі в умовах ризику і невизначеності.
ПРН 22	Застосовувати методи та інструменти аналізу, планування та управління грошовими потоками та фінансово-економічними результатами бізнесу, в т. ч. у сфері послуг, підприємницьких, торговельних структур.
ПРН 23	Застосовувати сучасні інформаційні, комунікаційні та інтелектуальні технології в управлінні діяльністю суб'єктів підприємництва, в т. ч. у сфері послуг, торговельних структур.
7. Форма атестації здобувачів вищої освіти	
Форми атестації здобувачів вищої освіти	Атестація зі спеціальності здійснюється у формі атестаційного комплексного екзамену з фаху
Вимоги до атестаційного екзамену	<p>Атестаційний комплексний екзамен передбачає оцінювання результатів навчання, визначених стандартом та ОП і проводиться у усній формі через білети на відкритому засіданні екзаменаційної комісії із застосуванням засобів цифрової фіксації (відеозапису).</p> <p>Порядок засідання екзаменаційної комісії та графік атестаційних екзаменів затверджується наказом ЧНУ ім. П. Могили і завчасно поширюється серед студентів.</p> <p>Атестаційний комплексний екзамен з фаху є засобом об'єктивного контролю якості вищої освіти фахової підготовки студентів і засвідчує рівень, на якому випускник оволодів необхідними теоретичними знаннями і навичками їх практичного застосування в конкретних умовах. Завдання атестаційного екзамену передбачають поєднання теоретичної частини (усні відповіді на питання) і практичної (розв'язання ситуаційних задач) з передбачених випусковою кафедрою фахових дисциплін, що дозволяє перевірити сформованість відповідних умінь та навичок.</p>

8. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти	
Принципи та процедури забезпечення якості освіти	<p>Принципи забезпечення якості освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – принцип відповідності європейським стандартам і рекомендаціям з якості вищої освіти (ESG-2015); – принцип відповідності якості вищої освіти національним стандартам вищої освіти; – принцип синергічного ефекту між політикою забезпечення якості освіти ЧНУ ім. Петра Могили та процесами забезпечення якості освіти кафедри економіки та підприємництва факультету економічних наук; – принцип студентоцентрованого навчання та викладання; – принцип забезпечення досягнення об'єктивності оцінювання знань студентів; – принцип єдності освіти і науки; – принцип дотримання академічної доброчесності. <p>Процедурами забезпечення якості освіти є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – моніторинг і періодичний перегляд освітньої програми; – залучення роботодавців до формування освітньої програми та реалізації освітнього процесу; – участь студентів у формуванні освітньої програми; – налагодження партнерських взаємовідносин з органами студентського самоврядування, випускниками тощо; – налагодження міжнародних зв'язків та провадження міжнародної діяльності в галузі освіти та науки за ОП; – моніторинг академічних досягнень здобувачів освіти; – моніторинг якості кадрового складу ОП; – підвищення рівня професійної компетентності та майстерності науково-педагогічних працівників; – забезпечення наявності необхідних ресурсів, в т.ч. інформаційних систем для ефективної організації та провадження освітнього процесу; – організація педагогічної діяльності та навчання здобувачів освіти на засадах академічної доброчесності.
Моніторинг і	Поточний моніторинг і періодичний перегляд

<p>періодичний перегляд програм</p>	<p>освітньої програми з метою оцінювання актуальності її змісту, відповідності сучасним вимогам і запитами ринку праці; навчального навантаження здобувачів вищої освіти. Аналіз працевлаштування випускників спеціальності та їх задоволеність рівнем професійної підготовки, анкетування студентів щодо очікувань, потреб і задоволення щодо змісту і реалізації ОП. Оцінюється рівень підготовки студентів представниками баз практики і потенційними роботодавцями, які безпосередньо долучаються до перегляду та оновлення ОП. Програма переглядається і оновлюється до початку нового навчального року.</p>
<p>Щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти</p>	<p>Оцінювання результатів навчання здобувачів здійснюється під час проведення контрольних заходів. Контрольні заходи передбачають поточний, проміжний та підсумковий контроль знань студентів, а також підсумкову атестацію. Оцінювання здобувачів вищої освіти базується на засадах студентоцентрованого навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> – критерії та методи оцінювання, а також критерії виставлення оцінок оприлюднюються заздалегідь; – оцінювання здобувачів вищої освіти є послідовним, прозорим і проводиться відповідно до встановлених процедур; – оцінювання дозволяє здобувачам продемонструвати, наскільки вони досягли запланованих навчальних результатів. Студенти отримують зворотний зв'язок, який за потреби супроводжується порадами щодо навчального процесу; – існують процедури подання письмової апеляцій з боку студентів.
<p>Дотримання академічної доброчесності</p>	<p>Академічна доброчесність спеціальності є складовою та невід'ємною частиною системи забезпечення якості освітньої та наукової діяльності окресленою «Положенням про академічну доброчесність в ЧНУ імені Петра Могили»:</p> <p>https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/Polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist-1.pdf</p> <p>Додаток 1</p>

	<p>Порядок перевірки академічних текстів на академічний плагіат в ЧНУ імені Петра Могили</p> <p>Заходи щодо академічної доброчесності та запобігання академічному плагіату полягають у такому:</p> <ul style="list-style-type: none"> – інформування здобувачів вищої освіти й академічної спільноти про необхідність дотримання принципів академічної доброчесності; – прослуховування курсів і тренінгів з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти; – організація заходів з популяризації основ інформаційної культури та академічної доброчесності; – перевірка оригінальності тексту академічних і наукових робіт на виявлення текстових запозичень і збігів, в т.ч. за допомогою спеціального програмного забезпечення; – організація відеозйомки атестаційних екзаменів здобувачів вищої освіти; – застосування методів академічної відповідальності.
<p>Кадрове забезпечення</p>	<p>Науково-педагогічні працівники, які забезпечують реалізацію освітньо-професійної програми відповідають основному фокусу ОП і спеціальності, або ж окремих її компонентів, мають необхідний стаж педагогічної роботи та/або досвід практичної роботи. В процесі організації навчального процесу залучаються експерти та управлінці зі сфери економіки та бізнесу, підприємництва та торгівлі.</p>
<p>Матеріально-технічне забезпечення</p>	<p>Матеріально-технічне забезпечення відповідає ліцензійним вимогам щодо надання освітніх послуг у сфері вищої освіти і є достатнім для забезпечення якості освітнього процесу. Стан приміщень засвідчено санітарно-технічними паспортами, що відповідають існуючим нормативним актам. Комп'ютерні класи оснащені технікою та відповідним фаху програмним забезпеченням, спеціалізованими програмними комплексами. Студенти мають вільний доступ до мережі Інтернет через бездротовий зв'язок Wi-Fi.</p>
<p>Інформаційне та навчально-методичне</p>	<p>Інформаційне та навчально-методичне забезпечення освітньої програми з підготовки</p>

<p style="text-align: center;">забезпечення</p>	<p>бакалаврів зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» відповідає ліцензійним вимогам, має актуальний змістовий контент, базується на сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях.</p> <p>Інформаційне та навчально-методичне забезпечення охоплює:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розробку освітньо-професійних програм, навчальних планів, робочих навчальних програм; – розробку методичних посібників, вказівок і рекомендацій за компонентами ОПП; – розробку методичних матеріалів, що забезпечують навчальний процес: практичні, лабораторні, індивідуальні заняття зі студентами, їх самостійну роботу (плани-завдання, списки пропонованої літератури, перелік тем для самостійного опрацювання, перелік довідкової літератури тощо); – розробку контрольних завдань і тестів до контрольних робіт; – розробку комплектів матеріалів для проведення заліків і екзаменів; – розробку та розміщення на платформі Moodle 3.9. ЧНУ ім. П. Могили електронних посібників, методичних вказівок, навчальних матеріалів, конспектів лекцій, презентацій, авторських дидактичних відео- та аудіо- матеріалів, тестів, вправ і завдань.
<p>9. Академічна мобільність</p>	
<p>Національна кредитна мобільність</p>	<p>На основі двосторонніх договорів між Чорноморським національним університетом та університетами України: Національний університет «Києво-Могилянська академія», Національний університет «Острозька академія».</p>
<p>Міжнародна кредитна мобільність</p>	<p>На основі двосторонніх договорів між ЧНУ ім. П. Могили та вищими навчальними закладами країн-партнерів:</p> <p>Університет Саарланда (м. Саарбрюккен, Німеччина), Університет Ка`Фоскарі (м. Венеція, Італія), Університет Кадіс (м. Кадіс, Іспанія), Поморська Академія (м. Слупськ, Польща), Університет Норд (м. Буде, Норвегія), Академія туризму Анталії (м. Анталія, Туреччина),</p>

	Міжнародний університет Шіллера (м. Хайдельберг, Німеччина), Університет св. Марка і Джона (м. Плімут, Велика Британія), Карлов університет (м. Прага, Чехія), Віденський економічний університет (м. Відень, Австрія), Міжнародній академії ім. М. Балудянського (Братислава, Словаччина), Міжнародний університет Річмонд (м. Лондон, Велика Британія).
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Можливе

2. Компоненти освітньої-професійної програми

2.1.Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Обсяг кредитів	Форма підсумкового контролю
1. Обов'язкові компоненти ОП (нормативні навчальні дисципліни)			
1.1. Цикл загальної підготовки			
ОЗП 01	Історія та культура України	3	залік
ОЗП 02	Філософія	3	залік
ОЗП 03	Українська мова (за професійним спрямуванням)	3	залік
ОЗП 04	Іноземна мова (англійська)	18	залік
ОЗП 05	Інформаційні технології	3	залік
ОЗП 06	Безпека життєдіяльності (безпека життєдіяльності, основи охорони праці)	3	диф.залік
ОЗП 07	Правознавство	3	залік
ОЗП 08	Системи технології	3	залік
	Кредитів по циклу	39	
1.2. Цикл професійної підготовки			
ОПП 01	Основи економічної теорії	4	екзамен
ОПП 02	Вища та прикладна математика для економістів	4	екзамен
ОПП 03	Лідерство та командоутворення	3	залік
ОПП 04	Основи підприємництва (тренінг-курс)	3	залік
ОПП 05	Мікроекономіка	5	екзамен
ОПП 06	Макроекономіка	5	екзамен
ОПП 07	Основи науково-аналітичних досліджень (тренінг-курс)	4	екзамен
ОПП 08	Основи електронного бізнесу та SMM	3	залік
ОПП 09	Основи аналізу бізнес-даних (тренінг-курс)	4	залік
ОПП 10	Економіка підприємства	4	екзамен
ОПП 11	Статистика	3	залік
ОПП 12	Менеджмент	4	екзамен
ОПП 13	Економіка праці та соціально-трудова відносини	3	залік
ОПП 14	Фінанси	4	залік
ОПП 15	Бухгалтерський облік	5	екзамен
ОПП 16	Маркетинг	5	екзамен
ОПП 17	Оптимізаційні методи та моделі	4	екзамен
ОПП 18	Креативне мислення	4	залік
ОПП 19	Міжнародна економіка	3	екзамен
ОПП 20	Інформаційні технології в управлінні діяльністю суб'єктів господарювання	3	залік
ОПП 21	Логістика	4	екзамен
ОПП 22	Економічний аналіз	4	залік
ОПП 23	Податкова система	4	залік
ОПП 24	Бізнес-планування та бізнес процеси у сфері послуг	5	екзамен
ОПП 25	Економіка та організація торгівлі	4	залік
ОПП 26	Управління персоналом	3	залік

ОПП 27	Фінансова діяльність суб'єктів господарювання	3	залік
ОПП 28	Технології продажів у сфері послуг	4	екзамен
ОПП 29	Поведінка споживачів	4	екзамен
ОПП 30	Етика бізнесу	5	екзамен
ОПП 31	Управління ризиками у сфері послуг	5	екзамен
ОПП 32	Міждисциплінарна курсова робота з економічної теорії	3	залік
ОПП 33	Міждисциплінарна курсова робота з підприємництва і торгівлі	3	залік
ОПП 34	Міждисциплінарна курсова робота з управління бізнесом у сфері послуг	3	залік
ОПП 35	Ознайомча практика	3	диф.залік
ОПП 36	Виробнича практика	3	диф.залік
ОПП 37	Виробнича практика-2	3	диф.залік
ОПП 38	Атестаційний комплексний екзамен з фаху		екзамен
	Загальний обсяг обов'язкових компонент	140	
	Всього за нормативною частиною	179	
2. Вибіркові компоненти ОП			
2.1. Цикл загальної підготовки			
ВЗП 01	Дисципліна 1 ¹	3	залік
ВЗП 02	Дисципліна 2 ¹	3	залік
ВЗП 03	Дисципліна 3 ¹	3	залік
ВЗП 04	Дисципліна 4 ¹	3	залік
ВЗП 05	Дисципліна 5 ²	13	залік
	Іноземна мова (за професійним спрямуванням)		
ВПЗ 6	Дисципліна 6 ³		
	Фізичне виховання (за видами спортивних секцій)		залік
	Кредитів по циклу	25	
¹ здобувачі обирають чотири дисципліни з загально-університетського каталогу широкого вибору курсів ² здобувачі обирають курс англійської мови за професійним спрямуванням чи загальної підготовки ³ здобувачі обирають вид спортивних секцій з широкого спектру наявних в університеті			
2.2. Цикл професійної підготовки			
ВПП 01	Дисципліна 1 (Тренінг-курс) ⁴	5	екзамен
	Бізнес-комунікації		
	Тайм-менеджмент		
	PR і брендинг у сфері послуг		
ВПП 02	Дисципліна 2 (Тренінг-курс) ⁴	3	залік
	Ціноутворення		
	Бренд-менеджмент		
	Товарознавство		
ВПП 03	Дисципліна 3 ⁴	5	екзамен
	Фінансова грамотність підприємця		
	PR-менеджмент		
	Інноваційна діяльність у сфері послуг		

ВПП 04	Дисципліна 4 ⁴	3	залік
	Стратегічний менеджмент		
	Антикризовий менеджмент		
	Управління комерційною діяльністю підприємства		
ВПП 05	Дисципліна 5 ⁵	4	екзамен
ВПП 06	Дисципліна 6 ⁵	4	залік
ВПП 07	Дисципліна 7 (тренінг-курс) ⁵	5	екзамен
ВПП 08	Дисципліна 8 (тренінг-курс) ⁵	3,5	залік
	Прийняття управлінських рішень		
	Управління проектами		
	Інвестування		
	Аудит		
	Фінансовий аналіз		
	Соціальна відповідальність бізнесу		
	Бізнес діагностика підприємства		
	Біржова діяльність та біржовий ринок		
ВПП 09	Дисципліна 9 (тренінг-курс)	3,5	залік
	Цивільне право		
	Господарське право		
	Кредитів по циклу	36	
	⁴ здобувачі обирають по одній дисципліні з переліку запропонованих у блоках альтернатив ⁵ здобувачі обирають 2 дисципліни і 2 тренінг-курси з переліку запропонованих у блоці альтернатив		
	Загальний обсяг програми	240	

2.2. Структурно-логічна схема освітнього процесу

Структурно-логічна схема підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Бізнес у сфері послуг» спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти відображає наукове і методичне обґрунтування процесу реалізації освітньо-професійної програми (послідовність вивчення окремих компонент – навчальних дисциплін – за їх циклами протягом терміну програми, форми і періодичність виконання індивідуальних і самостійних завдань, проведення контролю тощо).

Структурно-логічна схема підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Бізнес у сфері послуг» спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти наведена у додатках та забезпечує: стандарт якості освіти; системний підхід до взаємозв'язку викладання дисциплін; логіку структури викладання дисциплін; прозорість і доступність інформаційного супроводу технології навчання; врахування послідовності накопичення знань та інформації при підготовці фахівців; адаптаційні можливості фаху щодо змін зовнішнього середовища, зокрема, на ринку праці.

Програма підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Бізнес у сфері послуг» спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти загальним обсягом 240 кредитів ECTS передбачає оволодіння студентами 54 навчальними дисциплінами, підготовку трьох міждисциплінарних курсових робіт, проходження навчальної та двох виробничих практик, а також проведення підсумкової атестації у формі атестаційних екзаменів з економічної теорії та фахових дисциплін.

Обов'язкова частина освітньої програми має обсяг 179 кредитів ECTS (75 % ОП) і включає 46 дисциплін з яких 8 дисциплін (39 кредитів) – загальної підготовки та 38 дисципліни (140 кредитів) – професійної підготовки; три міждисциплінарні курсові роботи (9 кредитів – по 3 кредити кожна); начальна та дві виробничі практики (9 кредитів – по 3 кредити кожна).

Вибіркова частина навчального плану має обсяг 61 кредитів ECTS (25 % ОП) і включає дисципліни вільного вибору студентів циклу загальної підготовки (25 кредитів) та дисципліни за вибором студентів циклу професійної підготовки (36 кредитів). При цьому 4 дисципліни циклу загальної підготовки, по 3 кредити кожна, обираються здобувачами із загальноуніверситетського каталогу широкого вибору; вибірковий курс іноземної мови обсягом 13 кредитів обирається між англійською за професійним спрямуванням та другими іноземними мовами (німецька, французька, іспанська, польська, болгарська); фізичне виховання проводиться за видами спортивних секцій, які здобувачі обирають за бажанням з переліку запропонованих факультетом фізичного виховання та спорту. У циклі професійної підготовки здобувачі обирають серед запропонованих альтернатив 2 лекційні дисципліни та 2 тренінг-курси щодо провадження бізнесу у сфері послуг, в цілому; а також 2 лекційні дисципліни та 2 тренінг-курси щодо провадження бізнесу за окремими видами послуг.

Таким чином реалізується принцип студентоцентричного навчання та забезпечується формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів за ОП.

Таблиця 1

**Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК
(за 6-м рівнем, бакалаврським) зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»
за освітньою програмою Бізнес у сфері послуг**

Класифікація компетентностей за НРК	Знання Зн1 Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень Зн2 Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	Уміння Ум1 Розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Комунікація К1 Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності К2 Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	Автономія та відповідальність АВ1 Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах АВ2 Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб АВ3 Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності
Загальні компетентності				
ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Зн2	Ум1		АВ3
ЗК2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.	Зн1	Ум1	К2	АВ1
ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	Зн1		К2	
ЗК4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.	Зн1	Ум1	К2	АВ3
ЗК5. Навички використання інформаційних комунікаційних технологій.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	Зн1	Ум1		АВ1
ЗК 7. Здатність працювати в команді.	Зн2	Ум1	К2	АВ2

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.	Зн2	Ум1	К1	
ЗК 9. Прагнення до збереження навколишнього середовища.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.	Зн2	Ум1		АВ 3
ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	Зн2	Ум1	К2	АВ3
ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	Зн1	Ум1		АВ3
Спеціальні (фахові) компетентності				
СК1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної діяльності.	Зн2	Ум1		АВ1
СК2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних структур.	Зн2	Ум1	К1	АВ2

СК3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.	Зн1	Ум1		АВ1
СК4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних структур.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
СК5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій та торговельній діяльності.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної діяльності.	Зн1	Ум1		АВ1
СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких та торговельних структур.	Зн2	Ум1	К2	АВ2
СК 8. Здатність застосовувати основ обліку та оподаткування в підприємницькій та торговельній діяльності.	Зн1	Ум1		
СК 9. Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних структур.	Зн1	Ум1		АВ3
СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва та торгівлі практики з урахуванням ризиків.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
СК 11. Здатність до прийняття рішень щодо організації та веденні бізнесу у сфері послуг, підприємництва та торгівлі в умовах ризику та невизначеності.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
СК 12. Здатність до аналізу, планування та управління грошовими потоками та	Зн1	Ум1	К1	АВ1

фінансово-економічними результатами бізнесу у сфері послуг, підприємницьких та торговельних структур.				
СК 13. Здатність застосовувати сучасні інформаційні комунікації та інтелектуальні технології в управлінні діяльністю суб'єктів підприємництва в тому числі у сфері послуг, торговельних структур.	Зн1	Ум1	К2	АВ2

№	Освітні компоненти (дисципліни)	Компетентності																								
		Загальні компетентності												Спеціальні (фахові) компетентності												
		ЗК 1	ЗК 2	ЗК 3	ЗК 4	ЗК 5	ЗК 6	ЗК 7	ЗК 8	ЗК 9	ЗК 10	ЗК 11	ЗК 12	СК 1	СК 2	СК 3	СК 4	СК 5	СК 6	СК 7	СК 8	СК 9	СК 10	СК 11	СК 12	СК 13
9	Основи аналізу бізнес-даних (тренінг-курс)		+				+								+										+	
10	Економіка підприємства													+							+		+			
11	Статистика						+							+							+		+			
12	Менеджмент								+						+					+			+			
13	Економіка праці та соціально- трудова відносини	+													+					+				+		
14	Фінанси									+								+	+	+						
15	Бухгалтерський облік																	+		+			+	+		
16	Маркетинг					+								+						+			+			
17	Оптимізаційні методи та моделі																+	+					+			
18	Креативне мислення							+				+		+		+										
19	Міжнародна економіка									+				+					+						+	
20	Інформаційні технології в управлінні діяльністю суб'єктів господарювання						+													+				+		
21	Логістика						+							+		+					+					
22	Економічний аналіз		+							+					+				+							
23	Податкова система																			+			+	+	+	
24	Бізнес-планування та бізнес процеси у сфері послуг														+		+			+					+	
25	Економіка та організація торгівлі													+			+		+				+			
26	Управління персоналом	+													+		+								+	
27	Фінансова діяльність суб'єктів господарювання															+				+			+		+	
28	Технології продажів у сфері послуг	+													+							+	+			
29	Поведінка споживачів		+																	+			+		+	

№	Освітні компоненти (дисципліни)	Компетентності																								
		Загальні компетентності												Спеціальні (фахові) компетентності												
		ЗК 1	ЗК 2	ЗК 3	ЗК 4	ЗК 5	ЗК 6	ЗК 7	ЗК 8	ЗК 9	ЗК 10	ЗК 11	ЗК 12	СК 1	СК 2	СК 3	СК 4	СК 5	СК 6	СК 7	СК 8	СК 9	СК 10	СК 11	СК 12	СК 13
	Прийняття управлінських рішень	+					+												+					+		
	Управління проектами	+															+							+		
	Інвестування		+			+											+									
	Аудит	+					+								+			+								
	Фінансовий аналіз											+								+			+	+		
	Соціальна відповідальність бізнесу	+																+					+	+		
	Бізнес діагностика підприємства								+								+	+							+	
	Біржова діяльність та біржовий ринок								+		+					+		+								
	⁴ здобувачі обирають по одній дисципліні з переліку запропонованих у блоках альтернатив ⁵ здобувачі обирають 2 дисципліни і 2 тренінг-курси з переліку запропонованих у блоці альтернатив ⁴⁻⁵ вибір цих дисциплін і тренінг-курсів визначає характер формування компетентностей																									

Таблиця 4

Матриця відповідності освітніх компонент результатів навчання за освітньо-професійною програмою «Бізнес у сфері послуг» спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»

	Освітні компоненти (дисципліни)	Результати навчання																							
		PH 1	PH 2	PH3	PH4	PH5	PH6	PH7	PH8	PH 9	PH10	PH11	PH12	PH13	PH14	PH15	PH16	PH17	PH18	PH19	PH20	PH21	PH22	PH23	
1. Нормативні навчальні дисципліни																									
1.1. Цикл загальної підготовки																									
1	Історія та культура України					+				+	+														
2	Філософія	+								+	+														
3	Українська мова (за професійним спрямуванням)				+		+			+	+														
4	Іноземна мова (англійська)				+						+														
5	Інформаційні технології	+	+																						+
6	Безпека життєдіяльності (безпека життєдіяльності, основи охорони праці)									+	+	+					+								
7	Правознавство		+				+									+									
8	Системи технології								+	+		+	+												
1.2. Цикл професійної підготовки																									
1	Основи економічної теорії	+				+	+							+											
2	Вища та прикладна математика для економістів	+				+				+		+													
3	Лідерство та командоутворення											+	+	+									+		
4	Основи підприємництва (тренінг-курс)						+					+		+									+		
5	Мікроекономіка					+							+											+	
6	Макроекономіка					+							+												
7	Основи науково-	+	+			+							+										+		

	Освітні компоненти (дисципліни)	Результати навчання																						
		PH 1	PH 2	PH3	PH4	PH5	PH6	PH7	PH8	PH 9	PH10	PH11	PH12	PH13	PH14	PH15	PH16	PH17	PH18	PH19	PH20	PH21	PH22	PH23
	Іноземна мова – 2			+		+																		+
6	Дисципліна 6 ³																							
	Фізичне виховання (за видами спортивних секцій)						+				+													
	1 здобувачі обирають чотири дисципліни з загально-університетського каталогу широкого вибору курсів 2 здобувачі обирають курс англійської мови за професійним спрямуванням чи загальної підготовки 3 здобувачі обирають вид спортивних секцій з широкого спектру наявних в університеті 1-3 вибір цих дисциплін і тренінг-курсів визначає характер формування програмних результатів																							
	2.2. Цикл професійної підготовки																							
1	Дисципліна 1 (Тренінг-курс) ⁴																							
	Бізнес-комунікації							+					+					+						+
	Тайм-менеджмент		+	+			+						+											
	PR і брендинг у сфері послуг					+		+													+			+
2	Дисципліна 2 (Тренінг-курс) ⁴																							
	Ціноутворення				+							+				+					+			
	Бренд-менеджмент		+				+						+											+
	Товарознавство					+							+		+			+					+	
3	Дисципліна 3 ⁴																							
	Фінансова грамотність підприємця		+			+					+						+							
	PR-менеджмент					+		+			+				+									
	Інноваційна діяльність у сфері послуг		+								+			+										+
4	Дисципліна 4 ⁴																							
	Стратегічний менеджмент							+									+						+	
	Антикризовий менеджмент		+								+									+				
	Управління комерційною діяльністю підприємства							+					+		+							+		

	Освітні компоненти (дисципліни)	Результати навчання																						
		RH 1	RH 2	RH 3	RH 4	RH 5	RH 6	RH 7	RH 8	RH 9	RH 10	RH 11	RH 12	RH 13	RH 14	RH 15	RH 16	RH 17	RH 18	RH 19	RH 20	RH 21	RH 22	RH 23
5	Дисципліна 5 ⁵																							
6	Дисципліна 6 ⁵																							
7	Дисципліна 7 (Тренінг-курс) ⁵																							
8	Дисципліна 8 (Тренінг-курс) ⁵																							
	Прийняття управлінських рішень	+									+											+		+
	Управління проектами	+	+												+								+	
	Інвестування				+									+		+	+							
	Аудит	+										+				+						+		
	Фінансовий аналіз						+	+			+										+		+	
	Соціальна відповідальність бізнесу	+				+										+						+		
	Бізнес діагностика підприємства		+												+								+	
	Біржова діяльність та біржовий ринок		+								+		+											+
4 здобувачі обирають по одній дисципліні з переліку запропонованих у блоках альтернатив																								
5 здобувачі обирають 2 дисципліни і 2 тренінг-курси з переліку запропонованих у блоці альтернатив																								
4-5 вибір цих дисциплін і тренінг-курсів визначає характер формування програмних результатів																								